

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion virkamiehen ja
työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetun lain muuttami-
sesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetun lain muuttamista siten, että terveydenhuoltoa ulkomailla järjestettäisiin valtion varoin ainoastaan Suomesta lähetetyille valtion virkamiehille ja työntekijöille sekä näiden perheenjäsenille. Lisäksi sitä järjestettäisiin tietyin edellytyksin edelleen myös lähetetyn virkamie-

hen tai työntekijän palkkaamalle kotiapulaiselle.

Lisäksi ehdotetaan, että lain perusteella ei enää suoritettaisi korvausta lääkärin määräämistä lääkkeistä eikä fysikaalisesta hoidosta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Terveydenhuollon järjestämisestä valtion varoin ulkomailla olevalle valtion virkamiehelle ja työntekijälle säädetään valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetussa laissa (176/87, ulkomaan terveydenhuoltolaki). Terveydenhuoltoa järjestetään ainoastaan Suomen kansalaisille sekä sellaisille ulkomaan kansalaisille, joita tarkoitetaan lain 2 §:n 1 kohdassa. Tällaisia ovat ulkomailla palvelevan virkamiehen tai työntekijän ulkomaalainen puoliso tai alaikäinen lapsi. He johtavat oikeutensa valtion virkamiehen tai työntekijän palvelussuhteesta. Virkamiehille tai työntekijöille, jotka ovat muun maan kuin Suomen kansalaisia, ei ole järjestetty terveydenhuoltoa tämän lain perusteella. Lisäksi terveydenhuoltoa järjestetään ulkomailla virkamiehen tai työntekijän yksityisessä palveluksessa olevalle kotiapulaiselle, joka on Suomen kansalainen.

Lain 3 §:n 3 kohdan perusteella on korvattu lääkärin määräämät lääkkeet täysimääräisesti. Lain 3 §:n 8 kohdan perusteella on korvattu

lääkärin määräämä, lääketieteellisessä laboratoriossa annettu tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön antama fysikaalinen hoito. Ulkoasiainministeriö on hakenut kansaneläkelaitokselta suoritettavaksi itselleen sen osuuden, jonka tämä olisi suorittanut sairausvakuutuslain mukaan työntekijälle lääkkeiden hankkimisesta tai fysikaalisen hoidon antamisesta aiheutuneista kustannuksista.

Diplomaattisia suhteita koskevassa Wienin yleissopimuksen (SopS 4/70) ja konsulisuhteita koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 50/80) lähtökohtana on niiden asemamaasta palvelukseen otettujen työntekijöiden, jotka ovat vastaanottajavaltion kansalaisia tai siellä vakinaisesti asuvia, sosiaaliturvan määräytyminen asemamaan sosiaaliturvaa koskevien säännösten ja määräysten mukaan. Asemamaahan lähetetyt diplomaattiset edustajat ja näiden perheenjäsenet ovat vapautetut asemamaan vakuuttamisvelvollisuutta koskevista säännöksistä. Samoin edustuston hallinnollinen ja tekninen henkilöstö ja heidän perheenjäsenensä ovat vapautetut asemamaan vakuuttamisvelvollisuutta koskevista säännöksistä edellyttäen, ett-

eivät he ole vastaanottajavaltion kansalaisia tai asu siellä vakinaisesti. Lähtökohtana näiden henkilöiden osalta on tällöin ollut, että he säilyvät lähettäjävaltion sosiaaliturvan piirissä.

Euroopan talousalueesta tehty sopimus (ETA-sopimus) edellyttää Euroopan talousalueeseen kuuluvien maiden kansalaisten yhdenmukaista ja tasavertaista kohtelua. ETA-sopimuksen 4 artiklassa on sovittu, että kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä tämän sopimuksen soveltamisalalla, johon ulkomailla järjestettävää terveydenhuoltoa koskeva lakikin kuuluu. Yhdenvertaisen kohtelun periaatetta koskevilla säännöksillä taataan toisen sopimusvaltion kansalaisille samat oikeudet ja asetetaan samat velvoitteet kuin valtion omille kansalaisille. Ulkomaan terveydenhuoltolaki sisältää kansalaisuuteen perustuvan soveltamisalasäännöksen. ETA-sopimuksen tullessa voimaan lakia sovellettaisiin yhdenvertaisuusperiaatteen perusteella myös muihin kuin Suomen kansalaisiin. Mainittu laki on kuitenkin ensisijaisesti tarkoitettu Suomen valtion palvelukseen ulkomaille lähetetyn virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollon järjestämiseksi.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Jotta ulkomaan terveydenhuoltolaki olisi ETA-sopimuksen mukainen, ehdotetaan, että sitä voitaisiin soveltaa myös muihin, kuin Suomen kansalaisiin. Koska asemamaasta palkatuilla sekä Suomen että muun maan kansalaisilla on yleensä sosiaaliturva järjestetty jo asemamaasta, ei ole tarpeellista ulottaa ulkomaan terveydenhuoltolakia koskemaan asemamaasta palkattuja henkilöitä. Täten asemamaasta palkatut Suomen kansalaiset eivät olisi enää lain piirissä. Toisaalta Suomesta lähetetyt ulkomaan kansalaiset olisivat lain piirissä.

Tavoitteen toteuttamiseksi ulkomaan terveydenhuoltolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen perusteella terveydenhuoltoa järjestettäisiin ainoastaan lähetetylle henkilöstölle ja heidän perheenjänsilleen. Lähetetyksi virkamieheksi tai työntekijäksi katsottaisiin sellainen valtion palveluksessa oleva henkilö, jonka virkapaikaksi/virantoimituspaikaksi viranomaisen tai työnantajan on määrännyt ulkomailla sijaitsevan toimipisteen ja jolle viranomaisen tai työnantajan maksaa tuon määräyksen ajalta palkkaa ja lain tai sopimuksen perusteella

ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta annetun lain (346/88) mukaisia korvauksia. Lähetetyksi tässä laissa katsottaisiin myös sellainen virkamies tai työntekijä, jonka viranomaisen tai työnantajan on määrännyt virkai- tai työtehtävien hoitamista varten tavanomaisen virkapaikan tai virantoimituspaikan ulkopuolelle ulkomaille. Laki ei kuitenkaan edelleenkään soveltuisi lyhytaikaisiin, enintään 31 päivää kestäviin virkamatkoihin, koska näiden matkojen aikana mahdollisesti syntyvät terveydenhuollon kustannukset korvaa yleensä matkavakuutus. Tällaisia matkoja varten otetun matkustajavakuutuksen kustannukset korvataan virka- ja työehtosopimusten mukaisesti. Perheenjäsenen määritelmää tarkennettaisiin koskemaan sellaista perheenjäsentä, joka asuu virkamiehen tai työntekijän kanssa samassa taloudessa ulkomaanoleskelun aikana. Perheenjäseneksi katsottavan lapsen määritelmää tarkennettaisiin siten, että se koskisi niitä lähetetyn virkamiehen tai työntekijän taikka näiden aviopuolison 18 vuotta nuorempia naimattomia lapsia tai ottolapsia, joiden huoltaja virkamies tai työntekijä taikka tämän aviopuoliso on.

Lisäksi terveydenhuoltoa järjestettäisiin edelleen lähetetyn virkamiehen tai työntekijän yksityiseen palvelukseensa ottamalle kotiapulaiselle, joka välittömästi ennen palvelussuhteen alkamista asui Suomessa. Ulkoasiainhallinnon edustusvelvolliset virkamiehet ja työntekijät sekä yksinhuoltajan asemassa olevat tarvitsevat lastensa tai kotinsa hoitamista varten kotiapulaisia. On sen vuoksi tarkoituksenmukaista, että niille työntekijöille, jotka valtion ulkomaille lähettämät virkamiehet tai työntekijät palkkaavat kotiapulaisiksi Suomesta lähtiessään, järjestetään ulkomailla terveydenhuoltoa vastaavin perustein kuin lähetetylle henkilöstölle.

Valtion palvelukseen asemamaassa otetut Suomen kansalaiset on lain muutoksen jälkeen tarkoitus vakuuttaa terveydenhuollon osalta asemamaan julkisessa sosiaaliturvajärjestelmässä tai asemamaassa toimivasta yksityisestä vakuutuslaitoksesta. Joissakin tapauksissa ulkomaalaisen vakuuttaminen asemamaassa ei ole mahdollista, minkä vuoksi näiden tapausten osalta on harkittu ryhmävakuutuksena otettavan sairaanhoitokuluvakuutuksen ottamista Suomessa toimivasta vakuutusyhtiöstä.

Lääkkeiden korvattavuus Suomessa on viime aikoina selvästi pienentynyt samalla, kun ulkomaan terveydenhuoltolain mukaan lääkärin

määräämät lääkkeet korvataan edelleen täysimääräisesti. Ulkomailla työskentelevän virkamiehen, työntekijän tai perheenjäsenen sairausvakuutusturvassa lääkkeiden korvattavuuden poistaminen merkitsisi, että lääkkeiden ja fysikaalisen hoidon korvattavuus määräytyisi samojen perusteiden mukaan kuin Suomessa fyysisesti asuvien osalta. Korvaukset määräytyisivät näin ollen sairausvakuutuslain mukaisesti. Sen vuoksi ehdotetaan, että lakiin nyt sisältyvä maininta korvauksen suorittamisesta lääkärin määräämistä lääkkeistä ja fysikaalisesta hoidosta poistettaisiin.

3. Esityksen vaikutukset

Korvauksen piiriin kuuluvien henkilöiden väheneminen merkitsee terveydenhuollon korvaushakemusten käsittelyssä yhden henkilötyövuosipanoksen säästämistä ulkoasiainministeriössä ja vähentää työtä myös ulkomaanedustuksessa.

Ulkoasiainministeriö on suorittanut korvauksia ulkomailla hankituista lääkkeistä vuonna 1991 kaikkiaan 711 000 markkaa ja fysikaalisesta hoidosta 121 000 markkaa. Vuonna 1992 vastaavat luvut lääkkeistä olivat lähes 689 000 markkaa ja fysikaalisesta hoidosta lähes 119 000 markkaa.

Vuonna 1991 asemamaasta palvelukseen

otettujen Suomen kansalaisten terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuneet kustannukset olivat 696 000 markkaa ja vuonna 1992 596 000 markkaa. Suomen ulkomaankauppaliiton organisaation muutoksen yhteydessä osa henkilöstöstä siirtyi sen palvelukseen, mikä on alentanut loppuvuonna terveydenhuoltokustannuksia. Osa syntyneistä kustannuksista on saatu takaisin kansaneläkelaitokselta.

4. Asian valmistelu

Asiaa on valmisteltu ulkomaan terveydenhuoltolautakunnassa, jossa ovat edustettuina valtiovarainministeriön, ulkoasiainministeriön, valtiokonttorin työterveyshuolto sekä ulkoasiainministeriön virkamiehiä edustava yhdistys.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Muutoksia olisi tarkoitus soveltaa kustannuksiin, jotka ovat syntyneet lain voimassaollessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä helmikuuta 1987 annetun lain (176/87) 3 §:n 3 ja 8 kohta, sekä *muutetaan* 2 § seuraavasti:

Terveydenhuolto

2 §

Terveydenhuoltoa järjestetään ulkomailla Suomesta lähetetyille valtion virkamiehelle ja työntekijälle, sekä seuraaville henkilöille:

1) edellä tarkoitetun virkamiehen tai työntekijän samassa taloudessa asuva aviopuoliso, virkamiehen tai työntekijän taikka aviopuolison naimaton 18 vuotta nuorempi lapsi ja ottolapsi, jonka holhooja virkamies, työntekijä tai näiden aviopuoliso on (*perheenjäsen*) ja

2) kotitaloustyöntekijän työsuhteesta annetussa laissa (951/77) tarkoitettu työntekijä, joka on työsopimussuhteessa edellä mainittuun virkamieheen tai työntekijään ja joka välittömästi ennen palvelussuhteen alkamista asui Suomessa (*kotiapulainen*).

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Mauri Pekkarinen*

Laki

valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä helmikuuta 1987 annetun lain (176/87) 3 §:n 3 ja 8 kohta, sekä muutetaan 2 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Terveydenhuolto

2 §

Terveydenhuoltoa järjestetään ulkomailla valtion virkamiehelle ja työntekijälle, joka on Suomen kansalainen sekä seuraaville henkilöille:

1) virkamiehen tai työntekijän aviopuoliso, virkamiehen tai työntekijän taikka aviopuolison huollettavana olrva naimaton 18 vuotta nuorempi lapsi ja ottolapsi, (perheenjäsen) ja

2) kotitaloustyöntekijän työsuhteesta annetussa laissa (951/77) tarkoitettu Suomen kansalainen joka on työsopimussuhteessa edellä mainittuun virkamieheen tai työntekijään (kotiapulainen).

3 §

Tässä laissa tarkoitettuun terveydenhuoltoon kuuluu:

3) lääkärin määräämät lääkkeet

8) lääkärin määräämä, lääketieteellisessä laboratoriossa annettu tai asianmukaisen ammatikoulutuksen saaneen henkilön antama fysi-
kaalinen hoito; sekä

Terveydenhuolto

2 §

Terveydenhuoltoa järjestetään ulkomailla Suomesta lähetetyille valtion virkamiehelle ja työntekijälle, sekä seuraaville henkilöille:

1) edellä tarkoitettun virkamiehen tai työntekijän samassa taloudessa asuva aviopuoliso, virkamiehen tai työntekijän taikka aviopuolison naimaton 18 vuotta nuorempi lapsi ja ottolapsi, jonka holhooja virkamies, työntekijä tai näiden aviopuoliso on (perheenjäsen) ja

2) kotitaloustyöntekijän työsuhteesta annetussa laissa (951/77) tarkoitettu työntekijä, joka on työsopimussuhteessa edellä mainittuun virkamieheen tai työntekijään ja joka välittömästi ennen palvelussuhteen alkamista asui Suomessa (kotiapulainen).

3 §

Tässä laissa tarkoitettuun terveydenhuoltoon kuuluu:

3) (kumotaan)

8) (kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 . _____

